

Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 10/2 2021 s. 812-823, TÜRKİYE

Derleme Makale

TÂHİRÎLER'İN KURUCUSU VE İLK HÜKÜMDARI TÂHİR B. HÜSEYİN'İN LİDERLİK VASIFLARI

Ahmet YILMAZ*

Geliş Tarihi: Ocak, 2021

Kabul Tarihi: Mayıs, 2021

Öz

Tâhirîler'in kurucusu ve ilk hükümdarı Tâhir b. Hüseyin, Horasan ve Mâverâünnehir topraklarında önemli başarılarla imza atan önde gelen hükümdarlardan biridir. Saltanat sürdüğü (821-822) yılları arasındaki dönemde ve öncesinde çok büyük başarılar elde etmiştir. Şüphesiz Tâhir b. Hüseyin'in başarıları arasında en önemli olanı Tâhirîler'in (821-873) kurulmasıdır. Tâhir b. Hüseyin kazandığı zaferlerle Mâverâünnehir'in de idarî açıdan dahil bulunduğu Horasan bölgesinde Abbâsî Devleti içindeki gücünü ve nüfuzunu arttırarak Tâhirîler'i kurdu. Tâhirîler'in ortaya çıkmasında Tâhir b. Hüseyin'e yardımcı pek çok unsur olmakla birlikte, o siyasi ve askerî lider olma vasıflarını en net biçimde burada göstermiştir. Tâhir b. Hüseyin'in üstün meziyetlerinin Tâhirîler'in kuruluşundaki etkisi büyüktür. Bu çalışmada Tâhir b. Hüseyin'i büyük bir hükümdar ve devlet adamı yapan liderlik özellikleri üzerinde durulacaktır.

Anahtar Sözcükler: Abbâsî Devleti, Horasan, liderlik, Tâhir b. Hüseyin.

LEADERSHIP QUALIFICATIONS OF TAHIR IBN HUSAYN AS THE FOUNDER AND FIRST RULER OF TAHİRİDS

Abstract

Succeeding important achievements in Khorasan and Transoxiana and becoming a leading ruler, Tahir ibn Husayn is the founder and the first ruler of Tahirids. He gained great achievements before and during the period of (821-822) when he ruled. It is no doubt that the most significant achievement he provided is the foundation of the Tahirids (821-873). Tahir ibn Husayn founded the Tahirids in the Khorasan region, covering also Transoxiana in administrative terms, by increasing his power and influence within the Abbasids by means of the victories he won. In addition to many issues supporting Tahir ibn Husayn during the foundation of the Tahirids, his political and military leadership qualifications were determinant during this period. Excellent qualifications of Tahir ibn Husayn have significant role in the foundation of the Tahirids. In this study, the leadership qualifications making Tahir ibn Husayn a great ruler and statesman will be discussed.

Keywords: Abbasids, Khorasan, leadership, Tahir ibn Husayn.

---

* Dr. Öğr. Üyesi; Amasya Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, ahmet.yilmaz@amasya.edu.tr

Giriş

Abbâsî Devleti içerisinde kurulmuş olan ilk müstakil hanedan, Horasan'daki Tâhirîler sülalesidir. Hanedan ismini, kurucusu Ebü't-Tayyib (Ebû Talha) Tâhir b. el-Hüseyin b. Mus'ab b. Ruzeyk el-Huzâî'den (822) almaktadır. Tâhirîler (776) tarihinde dünyaya gelen Tâhir b. Hüseyin tarafından kurulmuştur. Tâhir b. Hüseyin, kendi ismiyle anılan Tâhirîler Hanedanı'nı yakaladığı fırsatları iyi kullanmasıyla beraber elde ettiği önemli bir miras üzerine tesis etmiştir. Tâhir b. Hüseyin'in geçmişi ile ilgili kaynaklarda geçen bilgiler genellikle onun ününün artmaya başladığı yıllardan sonra derlendiğinden bu konuda sağlam bilgilere ulaşmak zordur. Tâhir b. Hüseyin'in soyu hakkında atalarından olan Ruzeyk'ten itibaren geriye doğru gidildiği zaman rivayetlerde farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Tâhir b. Hüseyin'in liderliğinde Mâverâünnehir'de elde edilen zafer, bölgenin idari bakımdan tabi olduğu Horasan'ın Abbâsî Devleti içerisindeki nüfuzunu bir kat daha arttırdı. Elde edilen bu zaferle Türkler ve İranlılar, Araplar karşısındaki üstünlüklerini pekiştirip devlet kademelerindeki mevkiilerini sağlamlaştırdı. Tâhir b. Hüseyin'in Abbâsî Devleti kademelerinde etkisini azaltmak isteyen Halife Me'mûn'un veziri Fazl b. Sehl (814) tarihinde onun güçlü olduğu Kûfe, Fars, Ahvaz ve Basra yerine merkezi Rakka olan el-Cezîre, Suriye, Mısır ve Mağrib'i içine alan bölgeye vali atanmasını sağladı. Rakka'ya gelen Tâhir b. Hüseyin bölgede uzun müddet Nasr b. Şebes el-Ukaylî ile mücadele etti. Diğer taraftan Ömer b. Hallâl ve Ebû Abdurrahman es-Sûfî'nin Mısır'da neden olduğu problemler ile ilgilendi. İlerleyen senelerde Halife Me'mûn tarafından (819) yılında Bağdat'ta Sâhibü'ş-Şurtalığına (emniyet teşkilatı) getirildi. Tâhir b. Hüseyin bir süre sonra Halife Me'mûn'un kendisine olan yaklaşımı ve tavrı sebebiyle endişeye kapılıp (6 Mayıs 821) tarihinde bağlantılarını kullanarak Horasan valisi olmayı başardı. Böylece Tâhirîler'in ortaya çıkış süreci başlamış oldu. Daha sonra Tâhir b. Hüseyin'in oğlu Abdullah da Me'mûn'un talimatıyla Bağdat polis teşkilatının başına getirildi. Böylelikle Horasan, Bağdat ve Rakka toprakları Tâhir b. Hüseyin'in ve oğlunun kontrolüne geçti (Gerdizî, 1363, s. 297; İbnü'l-Esîr, 1991, s. 211-313-314; İbn Kesir, 1994, s. 413; el-Belâzurî, 2013, s. 387-550; Mesûdî, 2018, s. 244-245; Târîh-i Sîstân, 1381, s. 189; Nazmi-zâde Murteza, 2014, s. 41; Ekberî, 1387, s. 135-136; Merçil, 1989, s. 401-402 vd; Kurt, 2010, s. 399, 400; Bosworth, 2005, s. 236-237; Bosworth, 2008, s. 90-91-92; Bosworth, 2000, s.104-105; Işıltan, 1979, s. 631; Coşkun, 2020, s. 12).

Yaklaşık iki sene (821-822) Horasan valiliği yapan Tâhir b. Hüseyin'in Horasan'daki faaliyetleri hakkında kaynaklarda fazla bilgi yoktur. Tâhir, çok eskiden beri bölgede çok sevilmekteydi ve bu yüzden halk tarafından kabullenmesi fazla sürmedi. Göreve başladıktan kısa zaman sonra O burada bir vali gibi değil müstakil bir devletin hükümdarı gibi hareket etmeye başladı. Tâhir, Horasan'da haricilerin liderliğini yapan Hamza b. Etrük ve taraftarlarıyla uzun soluklu mücadeleler yaptı. Nitekim o Horasan'a geldiğinden beri kendi hakimiyetini kurmaya çalıştı. Nitekim o, Horasan'da bağımsızlık işareti olarak (820-821)'de Halife Me'mûn'un adını zikretmeden kendi adına para bastırdı. Tâhir b. Hüseyin'in, Horasan'da bu tarz girişimleri Me'mûn'u şüphelendirdi. Me'mûn hiç zaman kaybetmeden Tâhir b. Hüseyin'e tehdit içeren bir mektup gönderdi. Tâhir b. Hüseyin'de uğruna yıllarca mücadele verdiği Me'mûn'a aynı sertlikte bir mektup gönderdi. Bu yaşananlardan sonra Halife ile Tâhir'in arasındaki ilişkiler bozuldu. Nitekim Tâhir, (Eylül-Ekim 822) tarihinde Başkent Merv'de cuma hutbesinde Halife Me'mûn'un adını okutmuyarak bağımsızlık için ilk adımını attı. Fakat Tâhir b. Hüseyin'in bu bağımsızlığı oldukça kısa sürmüş ve o Horasanda postacılık vazifesinde bulunan Küslûm b. Sâbit b. Ebî Saîd'in naklettiğine göre: "Bu olayı hemen aynı gün Halife

Me'mûn'a bildiren bir mektup yazdım. Daha sonra Tâhir, ertesi günü yatağında ölü olarak bulundu." Onun önceden gerekli talimatı almış olan halifenin casusları tarafından zehirlendiği anlaşılmaktadır. Bazı kaynaklar ise onun yakalandığı humma hastalığından kurtulamayarak öldüğünü aktarmaktadır. 159/776 tarihinde dünyaya gelen Tâhir b. Hüseyin 25 Cemaziyelâhir 207/15 Kasım 822 Cumartesi günü Horasan'ın kalbi Merv şehrinde vefat etti (İbnü'l-Esîr, 1991, s. 313-314; İbn Kesir, 1994, s. 413-440; el-Belâzurî, 2013, s. 550, Mesûdî, 2018, s. 245; Ekberî, 1387, s. 154 vdd.; Merçil, 1989, s. 403-404-405; Işıltan, 1979, s. 632-633 vd; Kurt, 2010, s. 400; Barthold, 1979, s. 636-637; Barthold, 1990, s. 224-225; Bosworth, 2005, s. 236-237; Bosworth, 2008, s. 90-91-92-95; Bosworth, 2000, s. 104-105).

Tâhir b. Hüseyin'in Fark Yaratan Liderlik Vasıfları

Kaynaklarda ismi zikredilmeye başlandığı andan itibaren güçlü bir karakter olarak sahneye çıkan Tâhir b. Hüseyin'in elde ettiği başarılarında kendisine yardım eden pek çok özelliği vardır. Bunların arasında doğuştan gelen vasıflar olduğu gibi ailesel imkanlarıyla küçük yaştan itibaren aldığı iyi eğitiminde katkısı büyüktür. Tâhir b. Hüseyin, dönemin âlimlerinden Abdullah b. Mübârek'in ve amcası Ali b. Mus'ab'ın öğrencisi olma şansına sahiptir. Onun bütün bu meziyetlerinin Tâhirîler'in kuruluşunda ve önemli mücadelelerin kazanılmasında oynadığı rol büyüktür. Zikredilen değerli kumandan ve hükümdarın belirgin özelliklerinden birincisi fırsatları iyi değerlendirmesidir (Bosworth, 2008, s. 92 vd; Işıltan, 1979, s. 632-633 vd; Kurt, 2010, s. 400).

Tâhir b. Hüseyin'in en önemli özelliklerinden biri de fırsatları iyi kullanmayı bilmesiydi. Onun bu yönüne en güzel örnek, Halife Harun Reşid'in ölümünden sonra gerçekleşti. Halife Harun Reşid, vefat ettiği zaman Horasan'da huzursuzluklar sona ermemişti. Abbâsîler bölgede bir türlü istikrarı tesis edememişlerdi. O, ölümünden önce oğlu Abdullah el-Me'mûn'u Horasan valisi atadı. Bu önemli gelişme Tâhir b. Hüseyin'in kendi ismiyle zikredilen yarı müstakil Tâhirîler Hanedanı'nın kurulması için önemli bir fırsat oldu. Abbâsîler'in Rafi b. Leys isyanından ötürü (809) babası Harun Reşid'le birlikte Horasan'a hareket eden Abdullah el-Me'mûn babasının Tûs şehrinde vefatından sonra Bağdat'a gitmek yerine faaliyet sahası olan Horasan'da kalmayı tercih etti. Me'mûn'un Bağdat'a gitmemesi ve Horasan'da kalması ilerleyen zamanda Tâhir b. Hüseyin'in, Me'mûn ile iletişimin artmasının vesilesi oldu. Abbâsî Devleti içerisindeki Emîn ve Me'mûn'un halifelik mücadelesinin daha yolun henüz başındayken bu yakınlaşma ile kendini belli etti. Muhammed el-Emîn'in kardeşi Me'mûn'un veliahtlıktan azledilmesini içeren mektubu Abbâs b. Mûsâ, Muhammed b. İsâ ve Mûsâlla sahibi Sâlih'le gönderdi. Adı geçen kişiler Horasan'a doğru yola çıktılar. Rey şehrinde Me'mûn tarafından gönderilen Tâhir b. Hüseyin tarafından karşılandılar. Daha sonra onunla beraber Merv'de bulunan Me'mûn'un yanına gittiler. Bu bilgilerden hareketle Harun Reşid'in vefatından sonra oğulları arasında başlayan hakimiyet mücadelesinde ismi en fazla geçen kişinin Tâhir b. Hüseyin olduğu görülmektedir. O bu süreçteki girişimleriyle Abbâsî Devleti yönetimine nüfuz ederek bağımsız Tâhirîler Hanedanı'nın kurulması için gerekli olan zemini hazırlayarak fırsatı iyi değerlendirmiştir (İbnü'l-Esîr, 1991, s. 189-198-313 vd; İbn Kesir, 1994, s. 413-430; Dineverî, 2017, s. 449, 450; Mesûdî, 2018, s. 243-244-245; Bosworth, 2005, s. 236; Işıltan, 1979, s. 631 vd).

Tâhir b. Hüseyin'in en önemli özelliklerinden biri de güçlü bir öngörüye sahip bir hükümdar olmasıydı. O bu yönünü babası Hüseyin b. Mus'ab'ın desteği ile güçlendirdi. Tâhir b.

Hüseyin'in ataları Horasan'da Abbâsî hareketine iştirak ederek devletin kuruluşundaki hizmetlerden dolayı Abbâsîler tarafından ödüllendirilmişlerdi. Bu desteğin mükafatı olarak ilk Tâhirîler, Doğu Horasan'da valilikler elde ettiler. Nitekim Mus'ab, Abbâsî Devleti'nin ilk yıllarında Horasan'a bağlı önemli merkezlerden biri olan ve Herât'a yedi fersah mesafede bulunan Bûşenc (Pûşenc/Puseng)'de vali idi. 199/815 senesinde vefat eden Mus'ab'ın yerine daha sonra oğlu Hüseyin geçmiştir. İlerleyen senelerde Horasan'ın siyasi ve sosyal bakımdan oldukça karışık bir devre görüntüsü vermesinin de etkisiyle bu ortamı öngörüsüyle iyi değerlendiren Tâhirîler'in yıldızı parlamış ve nüfuzları hızlıca artmıştır. Tâhir b. Hüseyin ve babasının yükselişi Harun Reşid'in halifelîği zamanında da istikrarlı bir şekilde devam etti. Hüseyin b. Mus'ab öngöründe bulunarak Harun Reşid'in Horasan faaliyetlerinde ve bölgeyi ziyaretinde ona en yakın heyet arasında yer aldı. Hüseyin b. Mus'ab yine öngöründe bulunarak el-Me'mûn'un halife olması yönünde bir tutum sergileyerek gücünü artırmıştır. Hüseyin b. Mus'ab, Abbâsî halifesi ve yönetimiyle kurduğu güçlü bağlar ve iletişim sayesinde kısa zaman içerisinde oğlu Tâhir b. Hüseyin'in de devlet kademelerinde görev almasını sağladı. Tâhir b. Hüseyin babasının da verdiği destekle Abbâsî Devleti içinde Harun Reşid devrinde güçlü bir mevki sahibi oldu (İbnü'l-Esîr, 1991, s. 138-139 vd; İbn Kesir, 1994, s. 385; Barthold, 1990, s.224-225; Barthold, 1979, s. 636-637; Işıltan, 1979, s. 631 vd; Bosworth, 2005, s. 236; Bosworth, 2008, s. 91 vd; Kurt, 2002, s. 18).

Tâhir b. Hüseyin, Ali b. İsa ile gerçekleştireceği mücadelesinde komutanlarının Rey içerisinde savunma savaşı yapmayı tavsiye etmelerine karşın o, öngöründe bulunarak; "Rey halkının Ali b. İsa'dan korkarak bizim üzerimize hücum etmeyeceklerinden emin olamam" dedi. Öngörüsüyle hareket eden ve Rey halkına güvenmeyen Tâhir b. Hüseyin Rey'den beş fersahlık bir mesafede karargahını kurdu. Sonunda Emîn'in, Ali b. İsa yönetiminde gönderdiği ordu ile Tâhir b. Hüseyin askerleri, Tâhir'in belirlediği yer olan Rey'den beş fersahlık (30 km) bir mesafede Kelvas ya da Kelûs denilen köyde savaşa tutuştular. Olaylar Tâhir'in öngördüğü gibi gerçekleşti. Rey halkı Tâhir b. Hüseyin'in ayrılmasından sonra şehrin kapılarını kapattı. Böylelikle Tâhir'in savaş sırasında Rey'e sığınma şansı kalmadı. Tâhir b. Hüseyin kendi öngörüsüyle hareket ettiği savaşta Ali b. İsa'nın ordusunu bozguna uğrattı (İbnü'l-Esîr, 1991, s. 213-214-215 vd; İbn Kesir, 1994, s. 401-402; Dineverî, 2017, s. 453-454; Mesûdî, 2018, s. 245; Bosworth, 2008, s. 92-94).

Tâhir b. Hüseyin, planlama ve taktik olarak oldukça maharetliydi. O, girdiği mücadelelerde hızlı ve kesin sonuç alabileceği planları tatbik ederdi. Çünkü savaşın uzaması, arkasındaki desteğin zayıflamasına ve mücadelenin daha ilk hamlede kaybedilmesine yol açabilirdi. Tâhir b. Hüseyin, Ali b. İsa'ya karşı yürüttüğü mücadelede de planlı ve organize hareket etti ve doğrudan düşmanın merkez kuvvetleri üzerine saldırma emri verdi. Gerçekleşen bu planlı saldırı sonuç verdi ve Ali b. İsa öldürüldü. Tâhir b. Hüseyin'in elde ettiği zafer ve Ali b. İsa'nın yenilmesi Bağdat'ta şaşkınlıkla karşılandı. Zira Bağdat'ta ve Ali b. İsa taraftarları arasında hiç kimse böyle bir netice beklemiyordu. Çünkü Tâhir b. Hüseyin'in ordusu asker ve teçhizat bakımından Ali b. İsa'nın ordusundan zayıftı. Kendilerinden sayıca fazla ve güçlü bir orduyu planlı biçimde yenilgiye uğratmaları Tâhir b. Hüseyin ve onunla beraber mücadele eden askerlerin zafere olan ümitlerini artırdı. Bu şartlarda kazanılan savaşın sonucuyla bağlantılı olarak Tâhir b. Hüseyin'in, bölgede ve Me'mûn'un gözünde kıymeti çok arttı. Tâhir b. Hüseyin'e "çift sağ elli" manasına gelen "Zü'l-yemîneyn" lakabı verildi (İbnü'l-Esîr, 1991, s. 214-215 vd; Gerdîzî, 1363, s. 298; Mesûdî, 2018, s. 245; Dineverî, 2017, s. 454; Bosworth, 2008, s. 92-94; Işıltan, 1979, s. 632).

Tâhir b. Hüseyin, planlama ve taktiksel olarak düşmanına hiç şans tanımayan bir komutandı. O, (811) yılında Dînever valisi Abdurrahman b. Cebele ile gerçekleştirdiği mücadelede onu ağır bir yenilgiye uğratarak Hemedan'ı muhasara altına aldı. Daha sonra şehir halkı ve Abdurrahman'ın dışarı çıkması için baskıyı iyice artırdı. Abdurrahman'ı dışarı çıkarabilmek için su kaynaklarını ve dışarıyla olan tüm irtibatını kesti. Kuşatmanın şiddetini artıran Tâhir b. Hüseyin planlı bir galibiyet elde etmiş oldu. Kaynaklar yine Tâhir b. Hüseyin'in buna benzer bir uygulamayı Bağdat üzerine yürüdüğü zaman gerçekleştirdiğini kaydetmektedir (812). Tâhir b. Hüseyin, Bağdat'ta bütün baskılara rağmen, Emîn'e verilen desteğin sürdüğünü ve Emîn'in tavırlarında bir değişiklik olmadığı kanaatine varınca Bağdat'ta bulunan Emîn üzerindeki baskıyı daha da artırdı. Emîn'in adamlarının yanına tüccarların, yiyecek maddesi satanların ve temel gereksinimleri satanların gelmesine müsaade edilmemesini emretti. Hatta bu hususta şiddet gösterdi ve yüklü gemileri Fırat'a çevirdi. Bütün bu ambargolar halka ağır gelmeye başladı ve şehirde fiyatlar çok yükseldi. Böylece halk sıkı bir muhasara altına girmiş oldu. Şartların zorlaştırılmasından sonra Tâhir b. Hüseyin Bağdat kuşatmasında Emîn'in ve taraftarlarının direncini kırdı (İbnü'l-Esîr, 1991, s. 239-240 vd; İbn Kesir, 1994, s. 404-405).

Tâhir b. Hüseyin'in bir diğer özelliği de istişareye öneme vermesiydi. O gerekli gördüğü zamanlarda etrafındaki kimselerin fikirlerini sorar ve ona göre bir yol haritası belirlerdi. Tâhir b. Hüseyin, komutanlarıyla beraber Ali b. İsa ile gerçekleştireceği mücadeleyi istişare etti. Onların Rey içinde savunma savaşı yapma isteği üzerine komutanların önerisine göre bir savaş stratejisi belirledi (İbnü'l-Esîr, 1991, s. 213; Dineverî, 2017, s. 454).

Tâhir b. Hüseyin ince fikirliydi. O etraflıca düşünen ve en küçük ayrıntıyı önemseyen bir hükümdardı. Yaptığı çoğu mücadelede detaylı düşünen Tâhir b. Hüseyin, Hemedan'da Abdurrahman'ı muhasara ettiği zaman, kendisiyle ittifak yapmaya yanaşmayan ve Kazvin'de bulunan Kesîr b. Kâdire'yi unutmadı ve artık onun da aradan çıkarılması gerektiğini düşündü. Onun kendisine arkadan baskın yapabileceği ihtimali hesap eden Tâhir, askerleriyle Kazvin'e hareket ederek onu etkisiz hâle getirdi (İbnü'l-Esîr, 1991, s. 217-218; Işıltan, 1979, s. 632; Kurt, 2002, s. 31).

Tâhir b. Hüseyin, yönetimde bulunduğu süre zarfında istihbarata önem verdi. Abdurrahman b. Cebele'nin büyük bir bozguna uğramasından sonra Halife Muhammed el-Emîn (812) yılında Tâhir b. Hüseyin ile mücadele için yeni bir kuvvet hazırladı. Emîn, Esed b. Yezid b. Meyzed ile amcası Ahmed b. Meyzed'i ve Abdullah b. Humeyd b. Kahtabe'yi, Tâhir ile savaşmak üzere Hulvân'a gönderdi. Ahmed b. Meyzed ve Abdullah b. Humeyd b. Kahtabe komutasındaki güçlü bir orduyla Hulvân'a geldi. Gelişmelerden casusları vasıtasıyla haberdar olan Tâhir b. Hüseyin, karargâhını kurduğu Şeleşan civarını askerî açıdan kuvvetlendirdi. Tâhir, her yeri istihkam çukurlarıyla donattı. Tâhir, daha sonra ilerleyerek kendisini bekleyen Ahmed b. Meyzed ve Abdullah b. Humeyd b. Kahtabe yönetimindeki ordunun bulunduğu Hânîkîn denilen yere kadar geldi. Tâhir b. Hüseyin, Emîn'in üzerine gönderdiği ve Ahmed b. Meyzed ve Abdullah b. Humeyd b. Kahtabe tarafından iki farklı koldan yönetilen ordunun arasında casuslarıyla ihtilaf çıkarmaya uğraştı. Tâhir, askerler arasında yalan haber yayarak Emîn'in arkadaşlarına ihsanlarda bulunduğunu ve onlara bol miktarda para verdiğini ortaya attı. Tâhir, rakip askerler arasında ihtilaf oluşuncaya kadar bu hilelerini sürdürdü. Neticede Tâhir b. Hüseyin'in bu stratejisinden sonra askerler arasında ayrılıklar meydana geldi. Savaş düzenlerini ve motivasyonlarını kaybeden bu askerler birbirleriyle çatışmaya başladılar. İç çekişmeler sonucunda bozulan Emîn'in gönderdiği hilafet ordusu Tâhir ile karşılaşmadan Hânîkîn'den geri

döndü. Böylece Tâhir, casusları ve istihbarat ağı yardımıyla aldığı tedbirlerden sonra savaş yapmadan karşı tarafı etkisiz hâle getirdi (İbnü'l-Esîr, 1991, s. 223-224 vd). Yine Bağdat kuşatması esnasında Tâhir, Emîn taraftarlarının ve askerlerinin mukavemetini kırmak için Bağdat'a casuslar gönderip dedikodular yayarak üstünlük sağlamaya çalıştı. Sonunda Tâhir b. Hüseyin'in bu sistemli ve planlı casusluk girişimlerinden sonra bu askerler (Ağustos 812) tarihinde Emîn'e karşı isyan ettiler. Emîn taraftarlarının maneviyatı zarar gördü ve en yakınındaki kimseler bile ona düşman hâle geldi (İbnü'l-Esîr, 1991, s. 245 vd; İbn Kesir, 1994, s. 402-403). Tâhir b. Hüseyin'in istihbarat yönüne dair farklı bir örnek ise onun Emîn'i kuşatma altına aldığı zaman meydana geldi. Tâhir b. Hüseyin'in Bağdat'ta yürüttüğü muhasaraya dayanacak kuvveti kalmayan Emîn yanında kalan az sayıdaki güvenilir adamlarından Hâtim b. es-Sakar ve Muhammed b. İbrahim b. Ağleb el-İfrîkî gibi itimat ettiği adamlarının tavsiyesiyle el-Cezire ve Suriye taraflarına kaçmaya karar verdi. Çünkü adamları ona burada vergi takdir edip, haraç toplayabileceklerini, bölgenin oldukça geniş olduğunu ve burada bir devlet kurabileceklerini söylediler. Bu görüş üzerine Emîn onlara görüşlerinin güzel olduğunu belirtip bu öneriyi uyacağını söyledi. Ancak, yapılan bu istişare ve karar kısa süre içerisinde Tâhir'e casusları tarafından ulaştırıldı. Bu gelişmeyi haber alan Tâhir, hiç vakit kaybetmeden Süleyman b. el-Mansûr, Muhammed b. İsa b. Nehik ve es-Sindi b. Şâkik'e mektup göndererek onları tehdit etti ve onu teslim olmaya ikna etti (İbnü'l-Esîr, 1991, s. 248-249; İbn Kesir, 1994, s. 404-407-408).

Tâhir b. Hüseyin, insanlarla iletişimi ve ikna kabiliyeti yüksek bir hükümdardı. Tâhir b. Hüseyin Emîn'i Bağdat'ta zor durumda bıraktığı zaman onun komutanlarına ve üst düzey görevlilerine mektuplar yolladı. Birtakım vaatlerde bulunarak ve iletişime geçerek onları kendi saflarına çekmeyi başardı (İbnü'l-Esîr, 1991, s. 240-245; İbn Kesir, 1994, s. 405).

Tâhir b. Hüseyin'in kitle psikolojisini gayet iyi bildiği, zaman zaman etrafındaki insanları coşturarak onların motivasyonlarını diri tuttuğu görülmektedir. O, dahil olduğu Emîn ile Me'mûn arasındaki uzun soluklu mücadelede kendisini gösterdi ve Me'mûn taraftarlarının yanındaki en büyük psikolojik güç oldu. Yine az sayıdaki kuvvetle elde ettiği başarılarında, Ali b. İsa'ya karşı galip gelmesinde ve Emîn'i kuşatma altına aldığı sıkça gösterdi. Tâhir b. Hüseyin, Emîn'in en yakınındaki kimselere psikolojik baskı yaparak ya onları etkisiz hâle getirdi ya da kendi taraftarları arasına dahil etti (İbnü'l-Esîr, 1991, s. 215-240-245; İbn Kesir, 1994, s. 405; Mesûdî, 2018, s. 245; Bosworth, 2008, s. 92-94).

Tâhir b. Hüseyin, çevresindekilere güven veren bir devlet adamıydı. O, Halife Emîn'e karşı yürüttüğü mücadelede duruşu ve tavrıyla insanlara güven vererek üstünlük sağlamayı bildi. Uzun ve bunaltıcı mücadelelerin yaşandığı Bağdat'ta artık insanlar Halife Emîn'in yönetimine güvenmiyor ve Tâhir b. Hüseyin'e sığınıyorlardı. Bağdatlılar, canlarını ve değerli mallarını onun himayesinde daha güvende görüyordu. Halk onun yanında başlarına yağma, hırsızlık ve diğer kötülüklerin gelmeyeceğini düşünüyor ve hissediyordu. Zira bu ortamın oluşmasında Tâhir b. Hüseyin Emîn taraftarlarına yazdığı mektuplar ve ele geçirdiği şehirlerin halkına hissettirdiği güven etkiliydi. O, Halife Emîn'in öldürülmesinden (813) sonra Bağdat halkının canına ve malına herhangi bir zarar verilmeyeceğinin güvencesini verdi. Böylece Bağdat'ta kendisinin ve yeni Halife Me'mûn'un otoritesinin sağlanması kolaylaştı (İbnü'l-Esîr, 1991, s. 240-241; İbn Kesir, 1994, s.403; Dineverî, 2017, s. 457; Bosworth, 2008, s. 94).

Tâhir b. Hüseyin, affedici ve birleştirici bir devlet adamıydı. Halife Emîn'in (813) öldürülmesi Bağdat'ta büyük bir şaşkınlık uyandırdı. Zira hiç kimse Me'mûn ve Tâhir'in böyle bir işe teşebbüs edeceğini beklemiyordu. Bilhassa Emîn'in yakın çevresindeki kimselerin bu

durum hiç hoşuna gitmemişti. Emîn'in ölümünden beş gün sonra askerler Tâhir'e karşı ayaklandılar. Bu isyanın sebebi onların Tâhir'den mal talep etmeleriydi. Fakat Tâhir'in onlara dağıtacak kadar malı yoktu. Bu sebeple ayaklandılar ve Bağdat'ta büyük bir isyana sebep olarak onu zor durumda bıraktılar. İsyan eden askerler Tâhir'in mallarının bir kısmını yağma ettiler. Olayların büyüyüp hararetlenmesi üzerine Tâhir, Bağdat'ı terk ederek askerleriyle birlikte Akrcûf'a gitti. Tâhir, kuvvetleriyle Akrcûf'a kaçtığı zaman komutanlarından bazıları da onu yalnız bırakmamıştı. Tâhir, burada vakit kaybetmeden Bağdat'ta kendisine isyan eden asilere karşı savaş hazırlığına başladı. Onun bu niyetini öğrenen Bağdat'ın ileri gelenleri hemen yanına gelerek özür dilediler. Yaşanan olayların kendileriyle bağlantılı olmadığını ileri sürerek bağışlanmalarını talep ettiler. Bunun üzerine Tâhir, onların isteğini kabul etti ve kendilerini affetti. Arkasından da hepsine dört aylık yiyecek verilmesini söyledi. Bağdat'ta patlak veren isyan sona ermiş oldu. Böylece Tâhir b. Hüseyin, birleştirici ve uzlaşmacı bir devlet adamı vasfını bir kez daha göstermiş oldu. Onun bu vasfına bir diğer örnek ise, Me'mûn'un yönetimi ele geçirmesinden sonra yaşandı. Me'mûn görevi devralınca, Rakka'da çalışmalarını sürdüren Tâhir b. Hüseyin'e kendisiyle beraber Bağdat'a gitmesi talimatını verdi. Tâhir b. Hüseyin'de Me'mûn'un ile birlikte Bağdat'a geldi. Tâhir sürece verdiği muazzam destek sebebiyle Me'mûn tarafından çok seviliyordu. Halife Me'mûn, hilafeti elde etmesinde kendisine büyük fayda sağlayan Tâhir b. Hüseyin ve ailesine çok değer vermekteydi. Kaynaklar Tâhir'in babası Hüseyin b. Mus'ab b. Ruzeyk'in (814) tarihinde Horasan'da vefat ettiği zaman kendisinin Rakka valiliği vazifesini yürütmekte olduğunu aktarmaktadır. Fakat Me'mûn, onun yokluğunda babasının cenaze merasimine katılarak ailenin acısını paylaştı. Me'mûn cenazede bizzat hazır bulundu ve Fazl b. Sehl ise kabrin içine inerek yardım etti. Bununla birlikte Me'mûn babasının ölümünden dolayı Tâhir b. Hüseyin'e başsağlığı dilemek maksadıyla bir adam gönderdi. Dahası Me'mûn kendisiyle beraber Bağdat'a gelen Tâhir b. Hüseyin'in tüm isteklerini yerine getireceğini söylemişti. Bu sözler üzerine Tâhir, affedici ve birleştirici devlet adamı tavrıyla yaşanan iç mücadeleler esnasında karşı tarafta yer alan bazı kimselerin affedilmesini istedi. Ayrıca bu kişilerin eskiden olduğu gibi divana kaydedilmesini ve devletin dağıttığı paradan faydalanmasını rica etti. Halife Me'mûn onun istediği kırmadı ve dediğini yaptı (İbnü'l-Esir, 1991, s. 256-257-267; İbn Kesir, 1994, s. 423-430; Kurt, 2002, s. 47; Işıltan, 1979, s. 635).

Tâhir b. Hüseyin, sezgileri güçlü bir hükümdardı. Me'mûn (819) tarihine kendisiyle beraber Bağdat'a gelmesini istediği Tâhir b. Hüseyin'e yeni görevler verdi. Me'mûn, Tâhir'i Bağdat'tan itibaren devletin doğu tarafının en son sınırına kadar olan yerlerin valiliğine atadı. Tâhir, bu görevden önce Bağdat'ın doğu tarafının emniyet işleri (şurta) görevini yürütmesi için vazifelendirmişti. Bu yeni atamadan sonra Tâhir b. Hüseyin, Abbasî Devleti içerisinde yeni bir vazifenin daha sahibi oldu. Bir süre sonra Halife Me'mûn hilafet mücadelesinde öldürülen kardeşi Emîn için vicdan azabı çekmeye başladı. Bir gün Tâhir b. Hüseyin, bir iş için Me'mûn'un meclisine girdiği zaman, Me'mûn onu görünce ağlamaya başladı. Tâhir, bu ağlamanın sebebini sordu ise de nedenini öğrenemedi ve bu duruma çok üzüldü. Ancak Tâhir, bu olayın peşini bırakmadı, daha sonra oradan ayrılan Tâhir, Hârûn b. Cey'ûne'yi çağırdı ve ona: "Yanına üç yüz bin dirhem al, bunun iki yüz bin dirhemini Hâdim Hüseyin'e, yüz binini de kâtabi Muhammed b. Hârûn'a ver" dedi. Daha sonra Hâdim Hüseyin'den halifenin niçin ağladığını öğrenmesini rica etti. Hâdim Hüseyin bir gün Me'mûn'un yalnız ve neşeli olduğu bir anda, ağlamanın nedenini sordu. Halife Me'mûn: "Bunun aslını sormak senin neyine lazım" deyince, Hâdim Hüseyin: "Üzülüyümden." dedi. Me'mûn: "Bu bir sırdır, eğer bu sırrı ifşa edersen seni öldürürüm." dedi. Hâdim Hüseyin de: "Ey efendim! Bugüne kadar hiç sırrınızı ifşa

ettim mi?” dedi. Bunun üzerine Me’*m*ûn ağlamasının sebebinin şöyle anlattı: “Kardeşim Muhammed Emîni ve başına gelenleri hatırladım. Bu yüzden beni bir ibret sardı ve gözyaşı dökerek rahatlamak istedim. Şunu ifade edeyim ki, Tâhir’in hoşlanmadığı şey mutlaka benim elimden başına gelecektir.” Hâdim Hüseyin, bu bilgiyi öğrenir öğrenmez hemen Tâhir’e ulaştırdı. Tâhir, bu önemli sırrı öğrendikten sonra öldürülme sırasının kendisine geldiğini hissederek, ilk fırsatta Halife Me’*m*ûn’un yanından uzaklaşmak istedi. Esasında Tâhir’in bu kaygıyı taşıması gayet normaldi. Çünkü Me’*m*ûn hilafeti elde etmesinde katkısı bulunan ya da ona yakın olan kimseleri bir bahane ile sırayla ortadan kaldırmıştı. Tâhir b. Hüseyin Me’*m*ûn’un bu yönünü gördüğü için kendisine karşı olan kinini öğrendikten sonra başına gelebilecek herhangi bir olumsuz durum karşısında kendisini eskiden olduğu gibi sadece Horasanlıların koruyabileceğinin çok iyi biliyordu. Bu yüzden hemen girişimlere başladı ve hemen Vezir Ahmed b. Ebî Halid’in yanına gitti. Ona kendisini Me’*m*ûn’un gözünden uzak olan Horasan valiliğine ataması için istekte bulundu. Bunun üzerine Vezir Ahmed b. Ebî Halid, Halife Me’*m*ûn ile görüştüğünden sonra onu ikna ederek Tâhir b. Hüseyin’in Horasan valiliğine atanmasını kabul ettirdi. Halifenin de onayını alan Vezir Ahmed b. Ebî Halid, Tâhir’i yanına çağırdı ve onu (Mart 821 tarihinde) Gassân’ın yerine Horasan valiliğine tayin etti. Böylece sezgileri ve öngörüsü güçlü bir hükümdar olan Tâhir b. Hüseyin kendisini rahat ve güvende hissedeceği Horasan’a vali oldu (İbnü’l-Esîr, 1991, s. 313-314-315; İbn Kesir, 1994, s. 430; Bosworth, 2008, s. 95; Merçil, 1989, s. 404-405; Işıltan, 1979, s. 635).

Tâhir b. Hüseyin, etrafındaki kimselere, askerlere, komutanlara özellikle de şairlere karşı oldukça cömert biriydi. (Soylupek, 2015, s.15). O, eğitilmiş bir hükümdardı. Horasan’da yetişen ve köklü bir aileye mensup olan Tâhir b. Hüseyin, dönemin en önemli alimlerinden Abdullah b. Mübârek’in ve amcası Ali b. Mus’ab’ın öğrencisi olma şansına sahip oldu. Bununla birlikte o devrin âlimlerinden aldığı dersler sayesinde şiir ve özellikle de inşâ konusunda öne çıkmış bir devlet adamıdır. Tâhir b. Hüseyin gerek ilim adamlarına gerekse şairlere karşı yakın ilgi gösterirdi. Oğulları Abdullah ile Talha’nın eğitim ve öğretimlerine şahsen katkı sağladı ve onlara hocalık yaptı. Tâhir b. Hüseyin, oğlu Abdullah Tâhir’in eğitim öğretimine büyük önem göstermiştir. Abdullah Tâhir’i iyi bir eğitim alması için küçük yaşlardan itibaren tahsile başlatmıştır (İbnü’n-Nedîm, 2017, s. 303-398; Merçil, 1989, s. 414-415; Işıltan, 1979, s. 635; Kurt, 2002, s. 183; Soylupek, 2015, s. 8).

Tâhir b. Hüseyin, askerî ve siyasi vasıflarının yanında edebi açıdan da güçlü bir hükümdardı. Kaynaklarda onun edebi yönünü sık sık zikredilmektedir. Tâhir b. Hüseyin konuşmalarında ve yazılarında dili doğru ve akıcı bir üslupla kullanan bir devlet adamıydı. Tâhir b. Hüseyin’in kaleme aldığı mektuplar edebi yönüne işaret etmektedir. Tâhir b. Hüseyin hakkında bilgi veren çoğu kaynak onun dil bilgisi kurallarına göre konuşup yazdığını aktarır. Tâhir b. Hüseyin’in (821) yılında Halife Me’*m*ûn tarafından Rakka valiliğine tayin edilen oğlu Abdullah’a yazdığı uzun mektup ilk Arapça siyasetname örnekleri arasında kabul edilmektedir. Bu mektup Abdullah’ın valilik vazifesindeyken dikkat etmesi gereken öğütleri içermektedir. Bu mektup Tâhir b. Hüseyin’in siyaset, ilim, din ve ahlak anlayışını ve birikimini yansıtmaları bakımından büyük önem arz etmektedir (İbnü’n-Nedîm, 2017, s. 303-398; Tâhir b. Hüseyin, 2012, s. 14; Kurt, 2002, s. 190-191; Soylupek, 2015, s. 13).

Sonuç

Tâhir b. Hüseyin bireysel yeteneklerinin de yardımıyla Abbasî Devleti içerisinde gittikçe güçlenerek kendisi için şartlar uygun hâle geldiğinde Tâhirîler'i kurdu. Doğuştan gelen Allah vergisi yeteneklerini aldığı iyi eğitimle perçinleyen Tâhir b. Hüseyin iyi bir yönetim sergiledi. Tâhir b. Hüseyin'in kaynaklarda satır aralarına sıkışmış fakat madde madde sıraladığımız zaman fark yaratan önemli liderlik vasıflarına sahip olduğu görülmektedir. Çalışmada ulaşılan Tâhir b. Hüseyin'in liderlik vasıflarına şunlardır:

1- Tâhir b. Hüseyin, yeri ve zamanı geldiğinde fırsatları iyi kullanmayı bilen bir yapıya sahipti. O, bu özelliği sayesinde Tâhirîler Hanedanı'nı tesis etti ve hızlıca ilerledi.

2- Tâhir b. Hüseyin'in, kaynaklarda geçen bilgilere göre en önemli özelliklerinden biri de güçlü bir öngörüye sahip olmasıydı. O, bu vasfı sayesinde girdiği çoğu mücadeleden zaferle ayrıldı.

3- İyi bir komutan olan Tâhir b. Hüseyin, taktik ve planlama konusunda bir hayli maharetliydi. O, girdiği mücadelelerde hızlı ve kesin sonuç alabileceği planları tatbik ederdi. Bu sayede başarılı sonuçlar elde eder ve düşmanlarına hiç şans tanımazdı.

4-Tâhir b. Hüseyin'in bir diğer özelliği de istişareye öneme vermesiydi. O, ihtiyaç duyduğu zamanlarda farklı kimselerin fikrini alır ve ona göre en isabetli kararları verirdi.

5-Tâhir b. Hüseyin ince fikirli, detaycı ve ayrıntıya önem veren biriydi.

6-Tâhir b. Hüseyin, yönetimde bulunduğu süre zarfında istihbarata ve casuslara önem verirdi. Farklı gelişmelerden casusları vasıtasıyla haberdar olmaya çalışır ve bu tarz bilgileri doğru analiz ederdi.

7- Tâhir b. Hüseyin'in önemli bir vasfı ise her kesimden insanla kurduğu güçlü iletişim ve ikna kabiliyeti yüksek bir devlet adamı olmasıdır. O bu özelliğiyle üst düzey devlet görevlileri ve rakipleri üzerinde ağırlığını hissettirmeyi başardı.

8- Tâhir b. Hüseyin, güçlü iletişiminin yanında kitle psikolojisini gayet iyi bilen ve yöneten bir hükümdardı. O, bu yönünü askerinin gücünün azaldığı zor zamanlarda onları diri tutmak için kullanırdı.

9- Tâhir b. Hüseyin, öz güveni yüksek kendine güvenen ve etrafındaki insanlara da güven veren bir hükümdardı. O bu vasfı sayesinde yürüttüğü mücadelelerde duruşu, tavrı ve tarzıyla rakipleri karşısında üstünlük sağlamayı başardı.

10- Tâhir b. Hüseyin, yeri geldiğinde merhametli, affedici ve birleştirici bir devlet adamıydı.

11- Tâhir b. Hüseyin, etrafındaki kimselere, askerlere, komutanlara özellikle de şairlere karşı oldukça cömert biriydi. O, öylesine cömert ve eli bol bir hükümdardı ki şairler beyitlerinde cömertliğinden dolayı onu nehre (Dicle) benzetmektedir.

12- Tâhir b. Hüseyin, eğitilmiş bir hükümdardı. O, askerî ve siyasi vasıflarının yanı sıra edebî yönden de güçlü bir hükümdardı. Kaynaklarda onun bu yönünü sık sık zikredilmektedir. Onun ana dili Farsça olmasına rağmen aldığı iyi eğitim sayesinde iyi derecede Arapça bilen biri olduğu nakledilir.

Kaynaklar

- Ahmed b. Yahyâ el-Belâzurî (2013). *Fütûhu'l-Büldân "Ülkelerin Fetihleri"* (Trc. Mustafa Fayda). İstanbul: Siyer Yayınları.
- Anonim, (1381), *Târîh-i Sîstân*, Neşr. Muhammed Tekî Behâr (Melik el-Şüera), Tahran: İntişârât-i Mu'în.
- Barthold, V. (1979). *Tâhirîler, İA, C. XI*. İstanbul: MEB.
- Barthold, V. (1990). *Moğol istilasına kadar Türkistan* (Çev. Hakkı Dursun Yıldız). Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Bosworth, C. E. (2008). "The Tahirids and Saffarids", *The Cambridge History of Iran* (Ed.: R. N. Frye). Volume IV, Cambridge: Cambridge University Press.
- Bosworth, C. E. (2000). *El², C. X*, Netherlands: Leiden.
- Bosworth, C. E. (2005). *Doğuştan günümüze İslam devletleri tarihi devletler, prenslikler, hanedanlıklar kronoloji ve soy kütüğü el kitabı* (Çev. Hande Canlı). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Coşkun, D. (2020). *Herât'tan yükselen ışık Kert Hanedanlığı*. İstanbul: Kitabevi.
- Ebû Hanîfe Ed-Dineverî (2017). *El-Ahbârü't-Tivâl eskilerin haberleri* (Çev. Zekeriya Akman, Hüseyin Siyabend Aytemür). Ankara: Ankara Okulu Yayınları.
- Ekberî, E. (1387). *Târîh-i Hükümet-i Tâhiriyân ez Ağâz ta Encâm*. Tahran: İntişârât-i Sâzmân-i Mutâla'a ve Tedvîn-i Kitâb-i Ulûm İnsânî-i Danişgâhhâ.
- Gerdîzî, Ebû Saîd Abdülhay b. ed-Dahhâk b. Mahmûd (1363). *Zeynü'l Ahbâr* (Neşr. Abdülhay Habîbî). Tahran: Dünyâ-yi Kitâb.
- İşiltan, F. (1979), *Tahir b. Hüseyin, İA, C. XI*, İstanbul: MEB. XI.
- İbn Kesir (1994). *El-Bidaye ve'n-Nihaye* (Çev. Mehmet Keskin), İstanbul: Çağrı Yayınları.
- İbnü'l-Esîr, Ebû'l-Hasan İzzüddîn Alî b. Muhammed b. Muhammed eş-Şeybânî el-Cezerî (1986). *El-Kâmil fi't-Târîh, C. I-XII* (Trc. Abdullah Köşe-Ahmet Ağırakça-M. Beşir Eryarsoy-Yunus Apaydın-Abdülkerim Özaydın). İstanbul: Bahar Yayınları.
- İbnü'n-Nedîm, Muhammed b. İshâk en-Nedîm (2017). *el-Fihrist* (Trc. Mehmet Yolcu, Sabri Türkmen, Salih Arı, Selahattin Polatoğlu, Furkan Halit Yolcu), İstanbul: Çıra Yayınları.
- Kurt, H. (2002). *Türk İslâm dönemine geçişte Tahiroğulları*. Ankara: Araştırma Yayınları.
- Kurt, H. (2010). *Tahir b. Hüseyin, DİA, C. XXXIX*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Merçil, E. (1989). "Tâhirîler", *doğuştan günümüze büyük İslâm tarihi* (İlmî Müşavir ve Redaktör: Hakkı Dursun Yıldız). c. V. İstanbul: Çağ Yayınları.
- Mesûdî (2018). *Kitâbü't-Tenbih ve'l- İşraf "coğrafya ve tarih"*. (Çev. Ramazan Şeşen). İstanbul: Bilge Kültür Sanat.
- Nazmi-zâde Murteza (2014). *Gülşen-i Hulefâ Bağdat tarihi 762-1717* (Çev. Mehmet Karataş). Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Tâhir b. Hüseyin, (2012). *Abbâsî Veziri Tahir'den oğlu Abdullah'a siyasî nasihatnâme*, (Haz. Özgür Kavak), İstanbul: Klasik Yayınları.

Extended Abstract

The first autonomous dynasty founded within the Abbasids is the Tahirids dynasty in Khorasan. The dynasty is named after by Ebu't-Tayyib (Ebû Talha) Tâhir b. el-Husayn b. Mus'ab b. Ruzeyk el-Huzâî (822), the founder. The Tahirids was founded by Tahir ibn Husayn, who was born in (159/776). Tahir ibn Husayn founded the Tahirids, named after by his name, by both his own efforts and the heritage he inherited.

As the information on Tahir ibn Husayn was generally compiled after his reputation increased, it is difficult to achieve reliable information on his life. There are differences regarding the information on the ancestry of Tahir ibn Husayn when it is moved backwards Ruzeyk, one of his ancestors.

The victories achieved in the Transoxiana, which was affiliated to Khorasan in administrative respect, under the leadership of Tahir ibn Husayn increased the influence of Khorasan within the Abbasids. By this victory, Turks and Iranians further reinforced their superiority over Arabs and strengthened their positions at the state levels. In (814), Fazl b. Sehl, serving as the vizier of Caliph Me'mûn and wishing to reduce the influence of Tahir ibn Husayn within the Abbasids, caused Tahir ibn Husayn to be appointed a governor to the region of al-Jazeera, Syria, Egypt and the Maghrib, of which centre was Raqqa, instead of the region covering Kufa, Persian, Ahwaz and Basra, where he was powerful. Starting to serve as the governor of Raqqa, Tahir ibn Husayn struggled with Nasr b. Şebes el-Ukaylî for a long time in this region. He also handled the problems caused by Ömer b. Hallâl and Ebû Abdurrahman es-Sûfî in Egypt. In the following years, he was appointed to be the Commissioner of Police (Sâhibü'ş-Şurta) in Baghdad by Caliph Me'mûn in (819). In (6 May 821), Tahir ibn Husayn achieved to become the governor of Khorasan by means of his power within the Abbasids after he had doubts about the attitudes and behaviours of the Caliph Me'mûn towards him. Thus, the Tahirids started to appear in the history. Later on, Abdullah, the son of Tahir ibn Husayn, was appointed to the Commissioner of Police in Baghdad by Caliph Me'mûn. Therefore, Khorasan, Baghdad and Raqqa were under the control of Tahir ibn Husayn and his son.

There is not much information on the activities of Tahir ibn Husayn in Khorasan, who served as the governor of Khorasan approximately for two years (821-822). Tahir was very popular in the region for a long time, therefore people in this region adopted him in a short time. Soon after he started to serve as a governor, he began to act here as the ruler of an independent state, not like a governor.

In this regard, he tried to establish his (his family's) dominance in Khorasan since he came there. In this respect, he issued money on behalf of his name in (820-821) by not mentioning the name of Caliph Me'mûn, which was a sign of independence. Such attempts of Tahir ibn Husayn in Khorasan caused Me'mûn to suspect. Me'mûn immediately sent a threatening letter to Tahir ibn Husayn. In return of this letter, Tahir sent a letter covering harsh statements to Me'mûn, about whom he struggled for years. After these events, the relationship between the Caliph and Tâhir was broken down. Later on, Tahir took the first step of independence by not reciting the name of Caliph Me'mûn during Friday khutba (sermon) in the capital Merv in (September-October 822). However, the independence of Tahir ibn Husayn lasted for a short time. Küslûm b. Sâbit b. Ebî Saïd, who was serving as a post carrier in Khorasan, stated that he wrote a letter to Caliph Me'mûn on this event on that day. Next, Tahir was found dead on his bed in the following day. It is concluded that he was poisoned by the caliph's spies, who had received the necessary instructions beforehand. On the other hand, some sources report that he could not recover from the fever disease he caught and died. Tahir ibn Husayn, who was born on 776, died on 15 November 822, in the city of Merv, the heart of Khorasan.

Appearing as a different figure in history since his name was reported in sources, Tahir ibn Husayn had many qualifications allowing his successes. Of these qualifications, he had innate qualifications as well as the ones he gained as of his early ages thanks to good education he received by means of his familial opportunities.

Tahir ibn Husayn became strong within the Abbasids by his personal qualifications and then founded the Tahirids when conditions were proper. Tahir ibn Husayn, strengthening his native abilities by a good education he received, displayed a good administration. As reported in the sources, he was a good ruler, commander and statesman. He was also a ruler, who was well-educated, utilising opportunities, prescient, a tactical expert, receiving consultation, sophisticated, intelligence-valuing, strong communication, managing human psychology well, reliable, forgiving, unifying, having a strong intuitive intelligence and a strong literary character.

Tahir ibn Husayn was a strong ruler in terms of literature in addition to his military and political qualifications. Tahir ibn Husayn was a ruler using language properly and with a flowing style in speeches and writings. The letters written by Tahir ibn Husayn indicate his literary character. Many sources providing information on Tahir ibn Husayn report that he was talking and writing in accordance with grammar rules. The long letter written by Tahir ibn Husayn in (821) to his son Abdullah, who was appointed to be the governor of Raqqa by Caliph Me'mûn, is accepted to be one of the first Arabic political treatises. In this letter, there are advices to be considered by Abdullah while serving as a governor. This letter is of great importance in terms of reflecting Tahir ibn Husayn's understanding and knowledge of politics, science, religion and morality.